

การปฏิบัติตามบทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดจังหวัดอ่างทอง

บัญชาศักดิ์ บรรพบุรุษ

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาพุทธศาสตร์การพัฒนาศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

กรกฎาคม 2552

การปฏิบัติตามบทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดจังหวัดอ่างทอง

บัญชางค์ บรรพบุรุษ

การค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาพุทธศาสตร์การพัฒน

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

กรกฎาคม 2552

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา

THE PERFORMANCE OF THE ABBOTS IN THE BUDDHIST TEMPLES
DEVELOPMENT IN ANGTONG PROVINCE

BANYONG BANPHABURUT

An Independent Study Submitted in Partial Fulfillment of the Requirement for the
Master of Arts Program in Development Strategy
Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University

July 2009

ชื่อเรื่องการค้นคว้าอิสระ	การปฏิบัติตามบทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัด จังหวัดอ่างทอง
โดย	พระมหาบุญยงค์ บรรพบุรุษ
สาขา	ยุทธศาสตร์การพัฒนา
อาจารย์ที่ปรึกษา	ดร.ลัดดาวัลย์ แจ่มฤกษ์แจ่ม

คณะกรรมการสอบการค้นคว้าอิสระ

.....ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ดร.ศิริณา จิตต์จรัส)

.....กรรมการ
(ดร.ลัดดาวัลย์ แจ่มฤกษ์แจ่ม)

ว่าที่ร้อยตรี.....กรรมการ
(ดร.จิรวัดน์ นาคพนม)

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา อนุมัติให้นำการค้นคว้าอิสระนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขายุทธศาสตร์การพัฒนา

.....อธิการบดี
(ดร.บูรพาทิศ พลอยสุวรรณ)

กรกฎาคม พ.ศ.2552

บัญชี บรรพบุรุษ. (2552). การปฏิบัติตามบทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดจังหวัด

อ่างทอง. การค้นคว้าอิสระ ศศ.ม. (ยุทธศาสตร์การพัฒนา). พระนครศรีอยุธยา :

มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา. อาจารย์ที่ปรึกษา : ดร.ลัดดาวัลย์ แจ่มฤกษ์แจ่ม

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการปฏิบัติตามบทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดจังหวัดอ่างทอง ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2535 2) ค้นหาปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติตามบทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดจังหวัดอ่างทอง และ 3) เสนอยุทธศาสตร์พัฒนาการปฏิบัติตามบทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดจังหวัดอ่างทอง เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ จากเจ้าอาวาสและประชาชนในจังหวัดอ่างทอง จำนวน 145 รูป/คน นำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการศึกษาพบว่า

1. การปฏิบัติตามบทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดจังหวัดอ่างทอง ตามพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ พ.ศ.2505 แก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ.2535 เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในเกณฑ์มาก

2. ปัญหาหรืออุปสรรคในการปฏิบัติตามบทบาทของเจ้าอาวาส ในการพัฒนาวัดจังหวัดอ่างทอง พบว่า ด้านการปกครอง พระสงฆ์ย่อหย่อนการปฏิบัติกิจวัตรประจำวัน และการปฏิบัติตามพระธรรมวินัย ด้านการศึกษา ขาดบุคลากรทางภาษาบาลีในระดับสูง ครูประจำและครูเฉพาะทางงบประมาณ พระสงฆ์ไม่ชำนาญการสอน ไม่ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน ด้านศึกษาสงเคราะห์ ขาดงบประมาณ ขาดความพร้อมบริหาร สถานที่ อุปกรณ์ ด้านการเผยแผ่ พระสงฆ์ที่มีความสามารถเผยแผ่มีน้อย งบประมาณน้อย ประชาชนไม่มีเวลาฟังการเผยแผ่พระธรรมเทศนา ด้านสาธารณูปการ พระสงฆ์ไม่ชำนาญในงานก่อสร้างซ่อมแซมที่ได้รับมอบหมายงบประมาณน้อย ขาดการวางแผนงานที่ดี ด้านสาธารณสงเคราะห์ ขาดงบประมาณ ขาดวัสดุอุปกรณ์ และ ขาดความสามารถ

ผู้วิจัยเสนอยุทธศาสตร์พัฒนาการปฏิบัติตามบทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดจังหวัดอ่างทอง กำหนดเป็นยุทธศาสตร์ 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ยุทธศาสตร์การพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลางในการเผยแผ่และให้บริการด้านข้อมูลวิชาการทางพระพุทธศาสนา 2) ยุทธศาสตร์เป็นองค์กรเปิดที่ให้ทุกภาคส่วนเข้าร่วมวางแผนและพัฒนา 3) ยุทธศาสตร์ส่งเสริมเยาวชน และพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา 4) ยุทธศาสตร์ส่งเสริมให้วัดเป็นสถานที่ให้บริการและจัดกิจกรรมของชุมชน

Banyong Banphaburut. (2009). **The Performance of the Abbots in the Buddhist Temples Development in Angtong Province.** An Independent Study for Master of Arts (Development Strategy). Phranakhon Si Ayutthaya : Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University. Advisor : Dr. Laddawan Jamrerksang.

ABSTRACT

The objectives of this research were as follows: 1) to study the performance of the abbots concerning with the development of the temples located in Angtong province in compliance with the Sangha Act B.E. 2505 (amended B.E. 2535); 2) to investigate the problems and obstacles in particularly performing such a role stated in the Acts; and 3) to propose the strategies for improving the performance of the abbots in the temples development in Angtong province. The research tools were consisted of the questionnaires and interviewing forms. The sample population included 145 abbots and the people in Angtong province. The data collected were analyzed using percentage, mean, standard deviation and content analysis. The finding revealed as follows:

1. The performance of the abbots concerning with the development of the temples located in Angtong province in compliance with the Sangha Act B.E. 2505 (amended B.E. 2535) was at a high level.

2. In term of problems and obstacles in the performance of the abbots, it was found that the priests diminished their daily routines and Buddhist disciplinary rules. The educational personnel were not sufficient, especially Bali specialists, teachers and specific experts, and budgets. The priests were inexperienced and the learning and teaching management was not improved. For the educational welfare, there were lacks of budgets, administrative readiness, location, and equipment. In term of dissemination, there were a few of capable priests and budgets. The people had no time to listen to the sermon dissemination. For the public utility, the priests were not experienced of constructing and repairing, and a lack of a good planning. There was a shortage of budget, material and equipment, and abilities.

The researcher proposed four strategies to improve the performance of the abbots as follows:

- 1) the development strategy for being the center of dissemination and academic information of the Buddhist; 2) the strategy of being an open organization for the public to participate in planning and developing; 3) the strategy to support the youth and improve the quality of life of the people with the Buddhist principles; and 4) the strategy to promote the temples as a venue of community activities.

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเล่มนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาจาก ดร.ลัดดาวัลย์ แจ่มฤกษ์แจ่ม อาจารย์ที่ปรึกษาและผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศิริณา จิตต์จรัส ประธานกรรมการบริหารหลักสูตรยุทธศาสตร์การพัฒนาที่ได้สละเวลาให้คำแนะนำอย่างดียิ่ง นับได้ว่าท่านทั้งสอง เป็นผู้ที่มีจิตวิญญาณของความเป็นครู เป็นกัลยาณมิตรของศิษย์ มีเมตตาและขันติธรรมต่อคณะศิษย์เป็นอย่างมาก ผู้วิจัยจึงขออนุโมทนาขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณ พระมหาวิเชียร ชาตวชิโร วัดพระพุทธบาท เลขาธิการเจ้าคณะจังหวัดสระบุรี ดร.วิชัย ไทยถาวร ผู้อำนวยการสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดสระบุรี นายเดชา ก่อเกิด นักวิชาการศาสนา ระดับชำนาญการ สำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัดอ่างทอง ที่กรุณาเป็นผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย และว่าที่ร้อยตรี ดร.จิรวัฒน์ นาคพนม นักวิเคราะห์นโยบายและแผนระดับชำนาญการพิเศษ เขตพื้นที่การศึกษาอ่างทอง

กราบขอบพระคุณท่านพระมหาเถรานุเถร อันมีพระเดชพระคุณ พระราชสุวรรณโสภณ (บุญส่ง ญาณคุตโต) อดีตเจ้าคณะจังหวัดอ่างทอง เจ้าอาวาสวัดอ่างทองวรวิหาร แม้ท่านจะมีอาจสิ้นความเป็นอนิจตาของสังขารได้อยู่คู่ความสำเร็จของศิษย์รูปนี้ หลวงพ่อพระครูสุวิมลธรรมโชติ (คำเนิน สุปฏิปันโน) เจ้าอาวาสวัดบ้านสร้าง พระผู้กอร์ปด้วยเมตตาธรรมให้กำลังใจพร้อมทั้งสนับสนุนการศึกษามาตั้งแต่ต้น และเจ้าคณะจังหวัดอ่างทอง ตลอดถึงเจ้าอาวาสทุกรูปทั้งสองนิกายที่อนุเคราะห์ข้อมูลในการทำวิจัยในครั้งนี้

สุดท้ายนี้ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ/อนุโมทนา บิดา มารดา อุปัชฌาย์ อาจารย์ ที่ได้ทำนุบำรุงเลี้ยงดู ประสิทธิ์ประสาทความรู้อันมีค่ายิ่งจนสำเร็จการศึกษาได้ ขอให้ผู้ที่กล่าวมาทั้งหมดนี้จึงเป็นผู้บรรลุด่วนแห่งบุญกุศลอันดั่งงามตลอดไป

พระมหาบัญชาญงค์ บรรพบุรุษ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	จ
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ช
สารบัญ.....	ซ
สารบัญตาราง.....	ฎ
สารบัญภาพประกอบ.....	ณ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	3
ขอบเขตการวิจัย.....	4
สรุปความคิดเห็นหลักที่ใช้ในการวิจัย.....	5
นิยามศัพท์.....	6
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	7
2 แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	8
แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาท.....	8
แนวคิดเกี่ยวกับบทบาท.....	8
ทฤษฎีบทบาท.....	9
บทบาทของพระสงฆ์ในพระพุทธศาสนา.....	10
บทบาทของวัดที่มีความสำคัญต่อสังคม.....	11
บทบาทของเจ้าอาวาสและเกณฑ์การพัฒนาวัด.....	12
แนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำยุทธศาสตร์.....	19
การวิเคราะห์ข้อมูลจัดทำยุทธศาสตร์.....	20
การวางแผนยุทธศาสตร์.....	22
การนำกลยุทธ์ไปสู่การปฏิบัติ.....	24
การประเมินผลกลยุทธ์.....	24

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
2 (ต่อ) งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	26
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	30
ขั้นตอนดำเนินการวิจัย.....	30
ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย.....	32
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	33
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	35
สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	36
วิธีดำเนินการสร้างยุทธศาสตร์.....	37
การนำเสนอผลการวิจัย.....	37
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	39
ข้อมูลจากแบบสอบถาม.....	39
ข้อมูลทั่วไปและคุณลักษณะของเจ้าอาวาสที่ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย อายุ พรรษา ระดับการศึกษา ตำแหน่ง จำนวนพระสงฆ์สามเณร.....	39
ระดับการปฏิบัติตามบทบาทของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัด	
ตามกรอบงาน 6 ด้าน.....	41
ด้านการปกครอง.....	42
ด้านการศึกษา.....	43
ด้านการศึกษาสงเคราะห์.....	44
ด้านการเผยแผ่.....	45
ด้านสาธารณูปการ.....	46
ด้านสาธารณสงเคราะห์.....	47
ข้อเสนอแนะต่อการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาสต่องาน 6 ด้าน.....	48
ข้อมูลจากการสัมภาษณ์.....	51
แนวทางการพัฒนา.....	54

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 (ต่อ) การจัดทำแผนยุทธศาสตร์.....	59
5 สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	71
สรุปผลการวิจัย.....	71
การอภิปรายผล.....	74
ข้อเสนอแนะ.....	78
บรรณานุกรม.....	80
ภาคผนวก.....	86
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	87
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญในการตรวจสอบความตรง.....	89
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัย.....	93
ภาคผนวก ง แบบสอบถามในการวิจัย.....	95
ภาคผนวก จ คำสัมภาษณ์.....	103
ประวัติย่อผู้วิจัย.....	135

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	ขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย.....	31
2	แสดงจำนวน ร้อยละของข้อมูลทั่วไปและคุณลักษณะของเจ้าอาวาส.....	40
3	ตารางเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรวม และการจัดอันดับด้านต่างๆ.....	41
4	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการปฏิบัติตามบทบาท ของเจ้าอาวาสในการการพัฒนาวัดตามกรอบงาน ด้านการปกครอง/ การบริหาร.....	42
5	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการปฏิบัติตามบทบาท ของเจ้าอาวาสในการการพัฒนาวัดตามกรอบงาน ด้านการศึกษา.....	43
6	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการปฏิบัติตามบทบาท ของเจ้าอาวาสในการการพัฒนาวัดตามกรอบงาน ด้านการศึกษาสงเคราะห์.....	44
7	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการปฏิบัติตามบทบาท ของเจ้าอาวาสในการการพัฒนาวัดตามกรอบงาน ด้านการเผยแพร่.....	45
8	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการปฏิบัติตามบทบาท ของเจ้าอาวาสในการการพัฒนาวัดตามกรอบงาน ด้านสาธารณูปการ.....	46
9	แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการปฏิบัติตามบทบาท ของเจ้าอาวาสในการการพัฒนาวัดตามกรอบงาน ด้านสาธารณสงเคราะห์.....	47
10	แสดงค่าเฉลี่ยของการจัดลำดับความสำคัญของการปฏิบัติตามบทบาท ของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดตามกรอบด้านต่างๆ.....	48
11	แสดงการจัดลำดับปัญหา/อุปสรรคต่อการปฏิบัติงานของเจ้าอาวาส 6 ด้าน.....	49
12	แสดงการจัดอันดับแนวทางการพัฒนางาน 6 ด้าน ของเจ้าอาวาส.....	50
13	แสดงการจัดอันดับข้อเสนอแนะเพิ่มเติมต่อการปฏิบัติของเจ้าอาวาส 6 ด้าน.....	51
14	ภาพรวมของการให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการปฏิบัติตามบทบาทของเจ้าอาวาส ในการพัฒนาวัดจังหวัดอ่างทอง.....	52
15	แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติของเจ้าอาวาสในการพัฒนาวัดจังหวัดอ่างทอง ข้อมูลจากแบบสอบถาม และจากการสัมภาษณ์.....	56
16	การวิเคราะห์ SWOT ด้วยตาราง MATRIX เพื่อสร้างกลยุทธ์ที่เหมาะสมกับองค์กร.....	61

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตาราง		หน้า
17	แสดงแผนปฏิบัติการตามยุทธศาสตร์ที่ 1 การพัฒนาวัดให้เป็นศูนย์กลาง ในการเผยแผ่และให้บริการด้านข้อมูลวิชาการทางพระพุทธศาสนา.....	66
18	แสดงแผนปฏิบัติการตามยุทธศาสตร์ที่ 2 เป็นองค์กรเปิดที่ให้ทุกภาคส่วนเข้าร่วม วางแผนและพัฒนา.....	67
19	แสดงแผนปฏิบัติการตามยุทธศาสตร์ที่ 3 ส่งเสริมเยาวชนและพัฒนาคุณภาพชีวิต ของประชาชนด้วยหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา.....	68
20	แสดงแผนปฏิบัติการตามยุทธศาสตร์ที่ 4 การส่งเสริมให้วัดเป็นสถานที่ให้บริการ และจัดกิจกรรมของชุมชน.....	69

สารบัญภาพประกอบ

ภาพประกอบ	หน้า
1 กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	5
2 แผนภาพแสดงความสัมพันธ์ในการวิเคราะห์แบบเมตริกซ์.....	22
3 แสดงภาพรวมแนวทางการพัฒนาการปฏิบัติตามบทบาทของเจ้าอาวาส ในการพัฒนาจังหวัดอ่างทอง.....	70